

внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених збройною агресією Російської Федерації проти України. Закон України від 23.02.2023 року № 2923-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2923-20#Text>

3. Про затвердження Порядку надання компенсації за знищені об'єкти нерухомого майна. Постанова Кабінету Міністрів України від 30.05.2023 № 600. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/600-2023-%D0%BF#Text>

4. Відбудова зруйнованого майна. Урядовий портал. URL: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/priorytety-uriadu/vidbudova-zruinovanoho>

5. Про реалізацію експериментального проекту щодо проведення обстеження знищених окремих категорій об'єктів нерухомого майна, зокрема із застосуванням інформаційних продуктів дистанційного зондування Землі. Постанова кабінету Міністрів України від 27.10.2023 року № 1185. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1185-2023-%D0%BF#Text>

6. Дистанційне обстеження: Експеримент із виплатами за знищене житло в Мелітополі продовжать. 31.01.2024. URL: https://biz.censor.net/news/3470889/dystantsiyine_obstejennya_eksperyment_iz_vyplatamy_za_znyschene_jytlo_v_melitopoli_prodovjat

РОЛЬ ДЕРЖАВНИХ ЕЛЕКТРОННИХ СЕРВІСІВ У ПРИСКОРЕННІ ВІДНОВЛЕННЯ

Калаченкова К. О.

Донецький національний університет імені Василя Стуса, Вінниця (Україна)
e-mail: k.kalachenkova@donnu.edu.ua

У повоєнні часи для України ключовим завданням є забезпечення швидкої та ефективної реалізації відновлювальних проєктів як на національному, так і на місцевому рівнях. Державні електронні сервіси, як-от платформа «Дія», ProZorro, Єдиний державний портал адміністративних послуг, OpenDataBot, Електронний суд (eCourt), E-data тощо, відіграють вирішальну роль у прискоренні цього процесу, оскільки надають можливість громадянам і суб'єктам господарювання взаємодіяти з органами влади дистанційно, прозоро та ефективно. Ці сервіси забезпечують оперативний доступ до публічних послуг, координацію фінансової та матеріальної допомоги, а також полегшують контроль за використанням бюджетних та міжнародних ресурсів. Разом вони утворюють комплексну цифрову (digital) інфраструктуру, яка сприяє прозорості, ефективності та правовій підзвітності процесів відновлення в Україні. В умовах необхідності швидкого відновлення державна цифрова (digital) інфраструктура стає критично важливим елементом для побудови економіки і забезпечення суспільних потреб.

Правове забезпечення функціонування державних електронних сервісів в Україні ґрунтується на низці нормативно-правових актів, які регулюють їх діяльність, а саме: Закони України «Про електронну ідентифікацію та електронні довірчі послуги» [1], «Про публічні електронні реєстри» [2], Про основні засади забезпечення кібербезпеки України [3] тощо; GDPR (Загальний регламент про захист даних) [4] в частині захисту персональних даних; міжнародні стандарти кібербезпеки та захисту інформації, які Україна поступово імплементує в межах євроінтегра-

ційних процесів тощо. Аналіз законодавства вказує, що Україною зроблено певні кроки на забезпечення надійної та безпечної взаємодії між громадянами, суб'єктами господарювання і державними органами через цифрові платформи, а також на захист інформаційної безпеки і конфіденційності даних. Однак залишаються питання, які не втрачають своєї актуальності, а саме питання кібербезпеки та повної цифровізації процесів.

У наукових дослідженнях вчені звертають увагу на правові, економічні, соціальні та технічні аспекти диджиталізації. Сучасна наукова література пропонує кілька ключових підходів і концепцій щодо використання цифрових сервісів для відновлення країни після війни або інших катастрофічних подій.

Насамперед це цифрова трансформація державних послуг, що суттєво підвищує ефективність урядів, особливо під час кризових ситуацій. Наприклад, згідно з дослідженням OECD, електронне урядування дає змогу швидше реагувати на надзвичайні події, зменшує витрати на адміністрацію та робить процеси більш прозорими й інклюзивними, що особливо важливо під час відновлення економіки та інфраструктури країни після криз. Це також сприяє справедливому розподілу допомоги та контролю за відновлювальними проектами [5, 6, 7]. Світовий банк також відзначає, що інтеграція цифрових платформ забезпечує прозорість і підзвітність, що критично важливо для післякризового відновлення, коли необхідно управляти великими обсягами даних і забезпечувати доступ до послуг для всіх громадян [8]. На підставі зазначеного можна зробити висновок про важливість впровадження цифрових урядових систем у контексті відбудови України.

Водночас потрібно пам'ятати про важливість правового регулювання електронних послуг та цифрових реєстрів, особливо під час криз. У цьому контексті варто зазначити ключові проблеми, як-от захист персональних даних, кібербезпека та правова підзвітність. Важливим складником є імплементація міжнародних стандартів, зокрема GDPR, для захисту конфіденційності громадян.

Постійний розвиток технологій пов'язаний не тільки з перевагами, а і з певними ризиками – кібератаками, кількість і складність яких продовжує зростати, що ускладнює безпечне функціонування електронних сервісів, особливо під час воєнного стану, призводячи до серйозних фінансових втрат, порушення конфіденційності даних та навіть загрози національній безпеці [9, 10]. За даними Міністерства цифрової трансформації, за останні 2 роки кількість проблем безпеки в мережі зросла на 14 % [11]. Тож постійна робота Уряду над удосконаленням систем кіберзахисту, зокрема враховуючи можливі загрози під час відновлення країни, співпрацюючи з міжнародними партнерами для запобігання кібератакам та впровадження стандартів безпеки на державному рівні, є важливим напрямом.

Корисним для формування української стратегії відбудови через цифрові рішення можуть бути досвід інших країн, як-от Хорватія [12], Боснія і Герцего-

вина [13], де цифрові сервіси відіграли важливу роль у відбудові після збройних конфліктів. До того ж участь міжнародних організацій та фондів, як-от Європейський Союз, Світовий банк або Програма розвитку ООН, є важливим аспектом наукових досліджень про відбудову через цифрові рішення.

Міжнародний досвід показує, що цифрові технології відіграють вирішальну роль у відновленні після воєнних конфліктів. Впровадження електронних урядових систем, платформ для прозорих закупівель, цифрових реєстрів та послуг для громадян дає змогу пришвидшити процес відновлення, забезпечити ефективне управління ресурсами та зменшити корупцію.

На підставі вищенаведеного варто зазначити, що цифрові технології є потужним інструментом для відбудови країни після війни, але їх ефективне впровадження вимагає уваги до викликів кібербезпеки, правового регулювання, подолання цифрової нерівності та тісної інтеграції міжнародного досвіду. Україні з її потужними цифровими ініціативами необхідно продовжувати зміцнювати цю інфраструктуру, забезпечуючи доступність, прозорість і безпеку, щоб забезпечити стійке та ефективне відновлення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ПОСИЛАНЬ

1. Про електронну ідентифікацію та електронні довірчі послуги: Закон України від 05.10.2017 р. *Відомості Верховної Ради*. 2017. № 45. Ст. 400. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2155-19#Text>
2. Про публічні електронні реєстри: Закон України від 01.01.2023 р. *Відомості Верховної Ради*. 2023. № 11. Ст. 27. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1907-20#Text>
3. Про основні засади забезпечення кібербезпеки України: Закон України від 05.10.2017 р. *Відомості Верховної Ради*. 2017. № 45. Ст. 403. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2163-19#Text>
4. GDPR (Загальний регламент про захист даних). URL: <https://gdpr-text.com/uk/>
5. Digital Government Strategies for Transforming Public Services in the Welfare Areas. *OECD Digital Government Studies*. Paris: OECD Publishing, 2016. DOI: 10.1787/0d2eff45-en.
6. González-Zapata F., Piccinin-Barbieri M. «Making the leap from e-government to digital government». *Development Co-operation Report 2021: Shaping a Just Digital Transformation*. Paris: OECD Publishing, 2021. DOI: 10.1787/1e7a17e2-en.
7. 2023 OECD Digital Government Index. URL: https://www.oecd.org/en/publications/2023-oecd-digital-government-index_1a89ed5e-en.html
8. Bjerde A., Demirgüç-Kunt A. Digitalization and data can vastly improve public service delivery for citizens. *Worldbank blogs*. 30.03.2021. URL: <https://blogs.worldbank.org/en/europeand-centralasia/digitalization-and-data-can-vastly-improve-public-service-delivery-citizens>
9. Калаченкова К. Деякі аспекти кібербезпеки в сфері економіки. *Правове забезпечення економіки в умовах цифровізації*: наук. конференція. 01.07.2024. URL: <https://konf-pravo.kpi.ua/tsifrov/paper/view/31273>
10. Cybersecurity as an element of financial security in the conditions of globalization / O. Ruvin, N. Isaieva, L. Sukhomlyn, K. Kalachenkova, N. Bilianska. *Journal of Security and Sustainability Issues*. 2020. Vol. 10(1). P. 175–188. DOI: 10.9770/jssi.2020.10.1(13). URL: <https://jssidoi.org/jssi/papers/papers/view/572>
11. Майже 60 % українців володіють базовими та просунутими цифровими навичками: результати дослідження Мінцифри. *Єдиний вебпортал органів виконавчої влади України*. 08.12.2023. URL: <http://surl.li/xcjawh>

12. Дослідження практик відновлення країн після руйнації: Хорватія. 30.06.2022. URL: <https://iaa.org.ua/articles/doslidzhennya-praktyk-vidnovlennya-krayin-pislya-rujnacziyi-horvatiya/>

13. The reconstruction of Ukraine: lessons from the post-war recovery in Bosnia and Herzegovina and Georgia. 14.04.2023. URL: <http://surl.li/haycgs>

ВПЛИВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ НА ПОВОЄННЕ ВІДНОВЛЕННЯ

Коваль І. Ф.

Донецький національний університет імені Василя Стуса, Вінниця (Україна)
e-mail: koval@donnu.edu.ua

Дослідження Advanter Group свідчать, що через війну в Україні повністю припинили діяльність 54 % підприємств, 25 % – майже зупинили свою діяльність, 21 % підприємств провели релокацію (2 % – повністю, 12 % – частково, 7 % – в процесі), 31 % підприємств не встигли її провести [1]. Важлива роль у відновленні економічної діяльності національних суб'єктів підприємницької діяльності належить інтелектуальній власності, правам на використання і передання прав на об'єкти інтелектуальної власності. Водночас у поствоєнному відновленні України значення інтелектуальної власності набуватиме нового акценту. Якщо у довоєнні часи інноваційний шлях розвитку вважався умовою економічної стабільності і зростання, то сьогодні інтелектуальні ресурси, інновації, процеси їх впровадження в усі сфери виробництва товарів і послуг мають стати ключовим фактором перезапуску і трансформації економіки. Саме інноваційні рішення є шансом на відновлення економіки після війни.

Наразі основні показники стану інноваційної екосистеми в Україні свідчать про системні проблеми: інвестиційна активність була і залишається низькою; за показником частки капітальних інвестицій у ВВП була на рівні 9–20 % та не відповідає потребам прискорення модернізації українських підприємств; на НДДКР в Україні спрямовується лише 0,3–0,4 % від величини ВВП, що не лише значно нижче законодавчо визначеного рівня в 1,7 % ВВП; залишається низьким рівень інноваційно-активних підприємств (14–16 % від загальної кількості підприємств) [2].

Сьогодні держава створила умови лише для захисту інтересів правовласників, пов'язаних із дотриманням і спливом строків набуття, правової охорони, припинення, продовження майнових прав інтелектуальної власності 01 квітня 2022 р. прийняттям Закону України «Про захист інтересів осіб у сфері інтелектуальної власності під час дії воєнного стану, введеного у зв'язку із збройною агресією Російської Федерації проти України» від [3]. Цим Законом передбачено, що з дня введення в Україні воєнного стану зупиняється перебіг строків для вчинення дій, пов'язаних з охороною прав інтелектуальної власності, а також строків щодо процедур набуття цих прав; майнові права інтелектуальної власності, строк чинності